Kot smo že poročali se je strateški projekt KRAS-CARSO, ki je sofinanciran iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013, prevesil v zadnjo tretjino svojega izvajanja. Poleg aktivnosti strateške narave, ki vključujejo pripravo različnih dokumentov namenjenih upravljanju naravnih območij ter skupnemu prostorskemu načrtovanju, poteka s strani posameznih partnerjev projekta* tudi realizacija predvidenih infrastrukturnih pobud. Med le-temi so bile že zaključene ter uradno obeležene »Informacijski center Krasa« pod roko Občine Sežana, »Pot Betanja – Gabrk (Park Škocjanske jame)« v pristojnosti Občine Divača, "Dostopna pot in razgledna točka na Cerju" s strani Občine Miren-Kostanjevica ter »Večnamenski center France Prešeren v Boljuncu«, katerega izvedbo je predvidevala Občina Dolina. Ostali partnerji morajo predvidene infrastrukture še zaključiti ali zgolj še otvoriti.

Ker je projekt vsebinsko zelo raznolik in njegova izvedba terja dlje časa od prvotno predvidenega (projekt naj bi se zaključil 30. aprila 2013), je bil le-ta s strani pristojnih organov Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 podaljšan do konca septembra 2013. V času do zaključka projekta bodo dokončno realizirane nekatere skupne aktivnosti, predvsem pa bo ta čas koristil izvedbi investicij, ki jih predvidevajo Občina Sežana, Občina Hrpelje-Kozina ter Občina Trst.

Občina Sežana je z letošnjim letom aktivno pričela z izvedbo aktivnosti za realizacijo Živega muzeja Krasa, ki ga namerava urediti na območju Gropajske gmajne (območje, ki meri preko 700 ha sega na severu do urbanega dela mesta Sežane, na vzhodu do ceste Sežana-Lipica, na jugu do meje posestva Kobilarne Lipica ter na zahodu do državne meje). Z ureditvijo Živega muzeja Krasa kot pilotnega primera za ves Kras se želi celostno predstaviti klasični kras z vidika naravne in kulturne dediščine, saj gre za območje z izjemno biotsko raznovrstnostjo ter največjo intenziteto kraških pojavov (preko 200 registriranih jam, največje kraške udorne doline, krasna škrapljišča in mnogi drugi tipični kraški geomorfološki pojavi).

V prvi vrsti je bila s strani izbranega zunanjega izvajalca Sloveneta d.o.o. izdelana programska zasnova, v okviru katere je bil z raziskavo razpoložljivih virov ter natančnim pregledom območja evidentiran širši obseg naravnih in kulturnih znamenitosti, na podlagi le-tega pa izveden še njihov ožji izbor. S preiskavo na terenu je bilo poleg omenjenih vrednot evidentiranih tudi 16 pastirskih hišk, katerih trenutno stanje terja obnovo, tako kot je bilo to storjeno na italijanski strani okrog Bazovice, nekaj pa tudi na naši strani. Izdelava programske zasnove je bila nujno potrebna, saj predstavlja izhodišče pripravi projektne dokumentacije za vzpostavitev Živega

muzeja Krasa, ki je trenutno že v zaključni fazi. Slednjo izdeluje zunanji izvajalec LUZ d.o.o., ki je bil konec lanskega leta izbran na osnovi v ta namen izvedenega javnega naročila. Projektna dokumentacija opredeljuje zasnovo mreže urejenih poti, ki bodo namenjene različnim funkcijam glede na uporabnika ter zasnovo posameznih počivališč oziroma postojank ter drugih ureditev.

Osrednjo os v mreži poti bo predstavljala Bazovska cesta (stara avstro-ogrska makadamska cesta), ki je že vrsto let pomembna rekreacijska pot za lokalne prebivalce, nanjo pa se bodo navezovale različne tematske poti. Tako se v okviru nastajajoče projektne dokumentacije že predvideva ureditev Poti udornic in kolišev, Arheološke poti, Zgodovinsko-dediščinske poti, Krasoslovne poti ter Pohodniške in kolesarske poti, ki pretežno vodijo po že obstoječih trasah. Njihova ureditev bo vključevala čiščenje oz. odstranitev samonikle vegetacije, saj so nekatere trase v zaraščanju, utrditev poti, ureditev počivališč s postavitvijo potrebne opreme (klopi, mize, ograja ipd.) ter postavitev smerokazov na križiščih dveh ali več poti. Ker bodo poti med seboj povezovale posamezne točke naravne in kulturne dediščine glede na različne tematike, bodo v ta namen postavljene tudi informacijske oz. vsebinske table. Poleg omenjenega se predvideva še ureditev parkirišča v bližini vstopne točke na območje Živega muzeja Krasa (iz smeri Sežana), ureditev Nove štirne Sežana-Orlek, ureditev kala pri Orleku, ureditev orleških smodnišnic ter razgledne točke nad eno izmed jam.

Ker je obravnavano območje opredeljeno kot Ekološko pomembno območje Kras, večji del le-tega pa spada tudi v območje Nature 2000, se realizacija vseh predvidenih posegov usklajuje z Zavodom RS za varstvo narave OE Nova Gorica. Ker gre za območje izjemne kulturne dediščine, pri tem sodeluje tudi Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, v kolikor bo potrebno pa se bo v sam proces vključilo tudi druge potrebne strokovne institucije (npr. Zavod za gozdove Slovenije). Izvedbena faza (z gradbenimi in drugimi vzdrževalnimi deli) za vzpostavitev Živega muzeja Krasa, katere vrednost naj bi predvidoma znašala dobrih 300.000,00 €, se bo pričela neposredno po pripravi projektne dokumentacije s pridobitvijo potrebnega gradbenega dovoljenja in morebitnih soglasij lastnikov zemljišč na tem območju ter izboru zunanjega izvajalca na osnovi izvedenega postopka javnega naročila.

Realizacija omenjenih aktivnosti, katerih cilj je priprav novega pola privlačnosti na območju Krasa, bo tako pomembno prispevala k ohranjanju biotske raznovrstnosti, oživitvi tradicionalne kulturne krajine, poučevanju o krasu ter prepoznavanju Krasa kot priložnosti in izhodišča za vizijo njegovega celostnega in smiselnega nadaljnjega razvoja.

Prikaz nekaterih elementov naravne in kulturne dediščine, predstavljenih v okviru Živega muzeja Krasa:

Nova štirna Sežana-Orlek (trenutno stanje), katere ureditev se predvideva v okviru vzpostavitve Živega muzeja Krasa

Mazejska hiša - eden izmed elementov kulturne dediščine, predstavljenih v okviru Živega

Zavrgata gozdaj Krasa

Zavrgata mizaj Krasa - eden izmed elementov naravnih vrednot, predstavljenih v okviru